

Euroopa statistika tegevusjuhhis

European statistics code of practice

Statistikanõukogu koosolekul,
18.05.2015

Tuulikki Sillajõe
Peadirektori asetäitja

Riiklik statistika inglise keeles

official statistics

state statistics

national statistics

public statistics

community statistics

European statistics

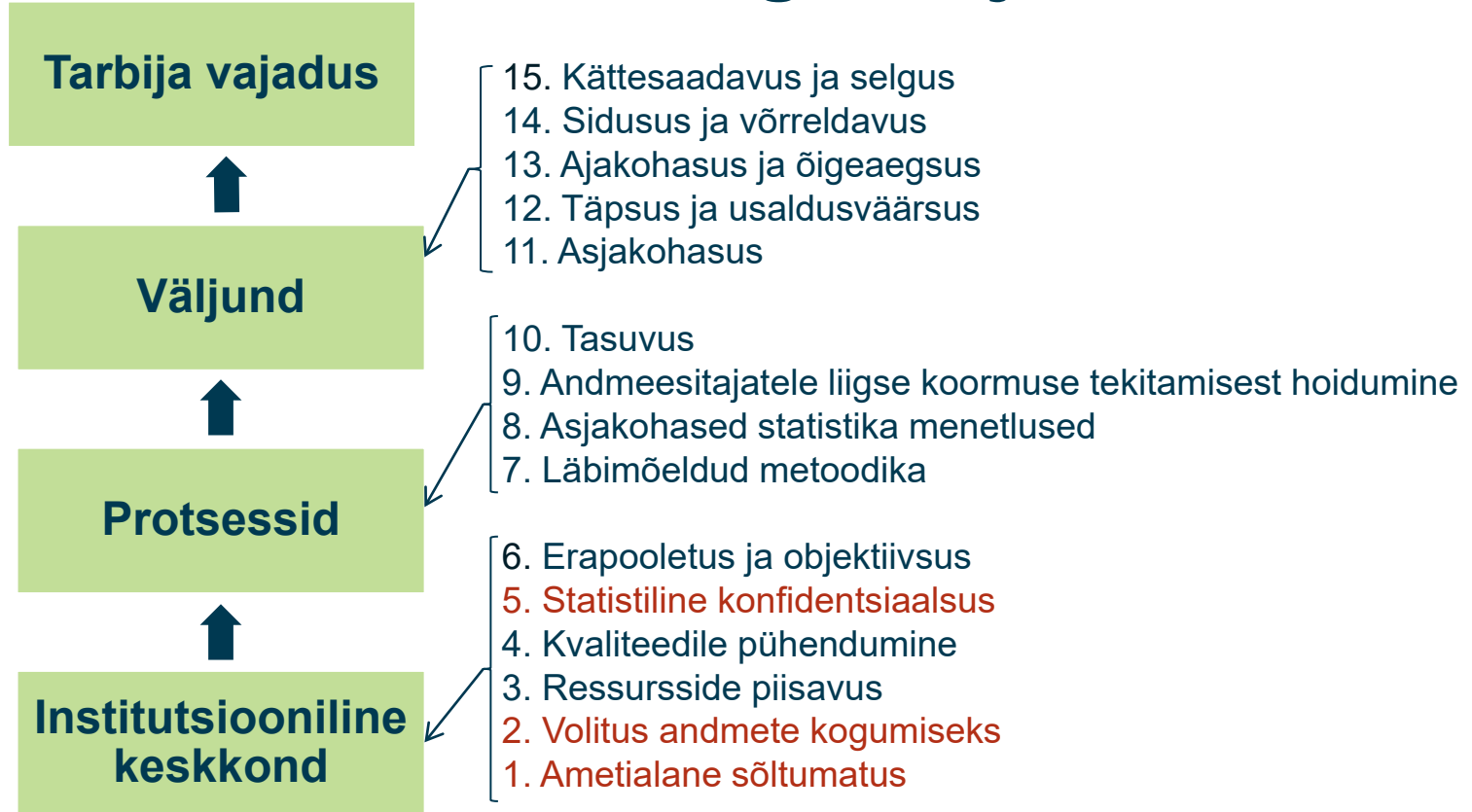
Tegevusjuhise õiguslik alus

- EL määrus 223/2009 ühenduse statistika kohta artikkel 11
 - Tegevusjuhise eesmärk on tagada üldsuse usaldus Euroopa statistika vastu, määrates kindlaks, kuidas Euroopa statistikat arendatakse, tehakse ja levitatakse kooskõlas artikli 2 lõikes 1 sätestatud statistikaalaste põhimõtete ja parima rahvusvahelise statistikaalase tavaga.
 - Euroopa statistikasüsteemi komitee vaatab tegevusjuhise läbi ja ajakohastab seda vastavalt vajadusele. Komisjon avaldab juhisesse tehtud muudatused.

Euroopa statistika tegevusjuhhis

- Vastu võetud Statistikaprogrammi Komiteel
 - 24.02.2005
 - täiendatud 28.09.2011
- Täpsustatud kvaliteediraamistikuga
Quality Assurance Framework of the European Statistical System (QAF)

Euroopa statistika tegevusjuhhis

1. Ametialane sõltumatus

Statistika usaldatavuse tagab statistikaasutuste ametialane sõltumatus poliitilistest, regulatiiv- ja haldusüksustest ja -asutustest ning erasektorist.

1. Statistikaasutuse **sõltumatus** on seadusega sätestatud
2. Statistikaasutuse juht on **piisavalt kõrge ametnik**, tagamaks ligipääsu poliitilistele ning haldusasutustele kõrgeimal tasemel
3. Statistikaasutuse juht vastutab statistika sõltumatu tegemise eest
4. Statistikaasutuse **juht on ainupädev** otsustama statistikameetodite, -standardite ja -menetluste üle ning avaldatava statistika sisu ja ajastuse üle
5. **Statistikaprogramm avaldatud** ja selle täitmise kohta regulaarne **aruanne**
6. Statistika avaldamine on **selgelt eristatav** poliitilistest avaldustest
7. Statistikaasutus **kommenteerib avalikult** statistika kritiseerimist ja väärkasutamist
8. Statistikaasutuse **juht ametisse üksnes ametialase pädevuse alusel**

2. Volitus andmete kogumiseks

Statistikaasutustel on selge juriidiline volitus statistika jaoks teabe kogumiseks. Haldusasutusi, ettevõtteid, kodumajapidamisi ja avalikkust võib seadusega kohustada statistikaasutuse nõudel võimaldama ligipääsu andmetele või esitama andmeid statistika eesmärgil.

1. Andmete kogumise õigus on seaduses sätestatud
2. Õigus kasutada administratiivandmeid on seaduses sätestatud
3. Õigusaktiga saab statistikaasutusele vastamise teha kohustuslikuks

3. Ressursside piisavus

Statistikaasutuste käsutuses olevad ressursid on piisavad, et täita statistika nõudeid.

1. Inim-, finants- ja infotehnoloogiliste ressursside **hulk ja kvaliteet on piisavad**, et täita statistika hetkevajadusi
2. Statistika **ulatus, detailsus ja maksumus on vajadustega vastavuses**
3. On **menetlused** uue statistika **nõudluse ja maksumuse** võrdlemiseks ja põhjendamiseks
4. On **menetlused**, hindamaks kas mõne statistikatöö saab ära jätta või mõne töö mahtu vähendada ja seeläbi **vahendeid vabastada**

4. Kvaliteedile pühendumine

Statistikaasutused on pühendunud kvaliteedile; teevad süstemaatiliselt ja regulaarselt kindlaks endi tugevad ja nõrgad kohad, et järjepidevalt täiustada protsesside ja toodete kvaliteeti.

1. Avalikustatud **kvaliteedipoliitika**; kvaliteedijuhtimise küsimustega tegelemiseks on organisatsiooniline struktuur ja töövahendid
2. Olemas **menetlused** statistika tegemise **protsessi kvaliteedi** planeerimiseks ja jälgimiseks
3. Toote kvaliteeti jälgitakse regulaarselt, seda hinnatakse võimalike kompromisside seisukohalt ning selle kohta antakse aru vastavalt **ESS kvaliteedikriteeriumidele**
4. Statistika **põhiväljundid vaadatakse** üle regulaarselt ja põhjalikult, vajadusel kaasates sellesse **väliseksperte**

Statistika kvaliteedikriteeriumid (I)

- **Asjakohasus** – näitab, mil määral statistika vastab olemasolevatele ja võimalikele tarbijate vajadustele
- **Täpsus** – näitab hinnangute lähedust tegelikele teadmata väärtustele
- **Ajakohasus** – tähendab ajavahemikku teabe kättesaadavaks tegemise ja teabes kirjeldatud sündmuse või nähtuse vahel
- **Õigeaegsus** – tähendab ajavahemikku andmete avaldamise kuupäeva ja sihtkuupäeva vahel (kuupäev, mil andmed oleks tulnud avaldada)

Statistika kvaliteedikriteeriumid (II)

- **Kättesaadavus ja selgus** – tingimused ja kord, mille alusel tarbijad saavad andmetega tutvuda, neid kasutada ja tõlgendada
- **Võrreldavus** – tähendab kasutatud statistiliste mõistete, mõõtmisvahendite ja menetluste mõju erisuste mõõdetavust, kui statistikat võrreldakse piirkonniti, valdkonniti või ajas
- **Sidusus** – näitab, kas andmeid saab erineval moel ja eri kasutusotstarbeks usaldusväärset seostada

5. Statistiline konfidentsiaalsus

Täielikult on tagatud andmeesitajate (kodumajapidamised, ettevõtted, haldusasutused ja muud andmeesitajad) privaatsus, nende esitatava teabe konfidentsiaalsus ja selle kasutamine ainult statistilistel eesmärkidel.

1. Statistiline **konfidentsiaalsus** on seaduses sätestatud
2. Ametisse astumisel allkirjastatakse **konfidentsiaalsuskohustus**
3. Statistilise konfidentsiaalsuse **tahtliku rikkumise eest** on ette nähtud **karistused**
4. Juhised ja suunised statistilise konfidentsiaalsuse tagamiseks statistika tegemisel ja levitamisel, **avalik konfidentsiaalsuspoliitika**
5. Andmebaaside turvalisuse ja terviklikkuse kaitseks on võetud **füüsilised, tehnoloogilised ja organisatsioonilised meetmed**
6. Teadustöök üksikandmetele **juurdepääs on rangelt reguleeritud**

Statistiline konfidentsiaalsus

koosneb kolmest võrdselt olulisest komponendist

- 1) üksikute statistiliste üksustega seotud andmete kaitse (võrdselt nii füüsilise kui ka juriidilise isiku puhul)
- 2) riikliku statistika tegemiseks kogutud andmete muudeks kui statistilisteks eesmärkideks kasutamise keeld
- 3) riikliku statistika tegemiseks kogutud andmete ebaseadusliku levitamise keeld

Kõik kolm kehtivad alaliselt

6. Erapooletus ja objektiivsus (I)

Statistikaasutused teevad statistikat, juhindudes teaduslikust sõltumatuses, tegutsedes objektiivselt, pädevalt ja läbipaistvalt ning koheldes kõiki tarbijaid võrdselt.

1. Statistikat tehakse **objektiivselt**, lähtudes kindlaks määratud statistilistest kaalutlustest
2. Allikate ja statistiliste meetodite valik ning statistika levitamise kohta tehtud otsused lähtuvad **statistilistest kaalutlustest**
3. Avaldatud statistikas avastatud **vead parandatakse** võimalikult kiiresti ning parandused **avalikustatakse**
4. Teave **meetodite** ja menetluste kohta on **avalikustatud**
5. Statistika **avaldamise** kuupäevad ja kellaajad antakse ette teada

6. Erapooletus ja objektiivsus (II)

6. Suurematest **revisjonidest** või metoodikamuudatustest **antakse ette teada**
7. Statistika avaldamisel tagatakse kõigile tarbijatele samaaegne ja **võrdne juurdepääs** statistikale. Tarbijale erandkorras juurdepääsu võimaldamine statistikale enne selle avaldamist on piiratud, seda kontrollitakse ning see avalikustatakse. Teabe lekkimise korral tuleb erandkorras juurdepääsu võimaldamise kokkuleppeid muuta, et kindlustada erapooletust.
8. Statistika avaldamine ja statistikat puudutavad avaldused pressikonverentsidel on objektiivsed ja erapooletud

7. Läbimõeldud metoodika (I)

Kvaliteetse statistika aluseks on läbimõeldud metoodika. Selleks on vaja asjakohaseid vahendeid, menetlusi ja asjatundlikkust.

1. Metoodikaraamistik järgib Euroopa ja muid rahvusvahelisi **standardeid**, suuniseid ning häid tavasid
2. Olemas menetlused, millega tagatakse standardmõistete, -määratluste ja -klassifikaatorite järjekindel kasutamine
3. Majandusüksuste statistilise **registri** ja rahvastiku statistilise registri **kvaliteeti hinnatakse** regulaarselt ning vajaduse korral korrastatakse neid, et tagada nende kvaliteet

7. Läbimõeldud metoodika (II)

4. Riiklike klassifikaatorite süsteemid ja vastavad Euroopa süsteemid on omavahel täielikus vastavuses
5. Tööle võetakse ülikoolis vastava eriala lõpetanuid
6. Statistikaasutused rakendavad oma töötajate pideva kutsekoolituse poliitikat
7. Tehakse koostööd teadusringkondadega, et täiustada metoodikat ja kasutatavate meetodite tulemuslikkust ning edendada töövahendeid, kui see on otstarbekas

8. Asjakohased statistikamenetlused (I)

Kvaliteetse statistika aluseks on asjakohased statistikamenetlused, mida rakendatakse statistika tegemise igas etapis alates andmete kogumisest ja lõpetades andmete õigsuse kontrolliga.

1. Kui statistika põhineb administratiivandmetel, siis on kasutatavad mõisted ja määratlused võimalikult sarnased statistilistel eesmärkidel kasutatavate vastetega
2. Statistikatööde **küsimustikke testitakse** süstemaatiliselt enne andmete kogumist

8. Asjakohased statistikamenetlused (II)

3. Statistikatööde planeerimine, valimi moodustamine ja hindamismeetodid on hästi põhjendatud, need vaadatakse regulaarselt üle ja vajaduse korral muudetakse
4. Andmete kogumist, sisestamist ja kodeerimist jälgitakse korrapäraselt ja vajaduse korral muudetakse
5. Kasutatakse asjakohaseid andmete redigeerimise ja imputeerimise meetodeid, mis vaadatakse regulaarselt üle ja vajaduse korral muudetakse või ajakohastatakse

8. Asjakohased statistikamenetlused (III)

7. Osaletakse administratiivandmete väljakujundamisel, et teha need statistika jaoks kasutuskõlblikumaks
8. Administratiivandmekogudega sõlmitakse kokkulepped, et sätestada nende kohustus kasutada neid andmeid statistilistel eesmärkidel
9. Tehakse administratiivandmekogude omanikega koostööd andmete kvaliteedi tagamiseks

9. Andmeesitajate liigse koormuse eest tekitamisest hoidumine (I)

Andmeesituskoormus vastab tarbijate vajadustele ega ole andmeesitajate jaoks liiga suur. Statistikaasutused jälgivad andmeesitajate koormust ja seavad eesmärgid selle vähendamiseks aja jooksul.

1. Piiratakse nõutava ulatuse ja detailsuse jaoks **vältimatult vajalikuga**
2. **Andmeesitajate koormus** jaotatakse uuringu kogumi üksikobjektide vahel **võimalikult ühtlaselt**
3. **Ettevõtetelt** kogutav teave on võimaluste piires kättesaadav nende **raamatupidamisandmetest** ja andmeesitamise hõlbustamiseks kasutatakse **elektroonilisi vahendeid**

9. Andmeesitajate liigse koormuse eest tekitamisest hoidumine (II)

4. Igal võimalikul juhul kasutatakse administratiivseid andmeallikaid
5. Statistikaasutused vahetavad omavahel andmeid
6. Edendatakse meetmeid, mis võimaldavad andmeallikaid omavahel seostada, et vähendada andmeesitajate koormust

10. Tasuvus

Ressursse kasutatakse tulemuslikult.

1. Ressursside kasutamise **jälgimiseks** võetakse sisemeetmeid ja sõltumatuid välismeetmeid
2. Andmete kogumisel, töötlemisel ja levitamisel rakendatakse optimaalselt **info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat**
3. Ennetavalt püütakse suurendada administratiivandmekogude statistilist potentsiaali ja piirata otseuuringute korraldamist
4. Edendatakse ja rakendatakse **standardlahendusi**, mis suurendavad tulemuslikkust ja tõhusust

11. Asjakohasus

Euroopa statistika vastab tarbijate vajadustele.

1. On **menetlused**, pidamaks tarbijatega nõu, jälgimaks olemasoleva statistika asjakohasust ja vajalikkust tarbijatele ning võtmaks arvesse **tarbijate uusi vajadusi ja prioriteete**
2. **Prioriteetsed vajadused rahuldatakse** ja kajastatakse statistikaprogrammis
3. **Tarbijate rahulolu jälgitakse regulaarselt** ja sellest lähtuvalt võetakse süstemaatiliselt meetmeid

12. Täpsus ja usaldusväärsus

Euroopa statistika kajastab tegelikkust täpselt ja usaldusväärset.

- Lähteandmeid, vahetulemusi ja statistilist väljundit hinnatakse regulaarselt ja nende õigsust kontrollitakse
- Valikuvigu ja valikust sõltumatuid vigu mõõdetakse ja dokumenteeritakse süstemaatiliselt vastavalt Euroopa standarditele
- Revisjone analüüsitakse statistikaprotsesside täiustamiseks regulaarselt

13. Ajakohasus ja õigeaegsus

Euroopa statistika on ajakohane ja seda avaldatakse õigel ajal.

- Statistika **ajakohasus** vastab rahvusvahelistele avaldamisstandarditele
- Statistika avaldamise **standardne päevane aeg** tehakse avalikkusele teatavaks
- Statistika avaldamise sageduse puhul arvestatakse **võimaluste piires** tarbijate nõudmisi
- Statistika avaldamise **ajakavast kõrvalekaldumisest** teatatakse **avalikult ette**, seda põhjendatakse ja määratakse uus avaldamisaeg
- Vastuvõetava täpsusega **esialgseid tulemusi võib** vajaduse korral **avaldada**

14. Sidusus ja võrreldavus (I)

Euroopa statistika on sisult ja ajaliselt järjepidev ning piirkonniti ja riigiti võrreldav; eri allikatest pärit omavahel seotud andmeid on võimalik kombineerida ja koos kasutada.

1. Statistika on sisemiselt sidus ja järjepidev (s.t on võimalik jälgida aritmeetilisi ja arvestuslikke seoseid)
2. Statistika on **mõistliku ajavahemiku kohta võrreldav**
3. Olenemata statistikatööst ja andmeallikast, tehakse statistikat ühtsete standardite alusel, mis käsitlevad statistika ulatust, määratlusi, üksusi ja klassifikaatoreid

14. Sidusus ja võrreldavus (II)

4. Eri allikatest pärit ja erineva sagedusega tehtud statistikat võrreldakse ja ühtlustatakse
5. Riikidevaheline andmete võrreldavus Euroopa statistikasüsteemi piires tagatakse Euroopa statistikasüsteemi ja teiste statistikasüsteemide vahelise perioodilise andmevahetuse kaudu. Metoodikauurimused tehakse liikmesriikide ja Eurostati vahelises tihedas koostöös

15. Kättesaadavus ja selgus (I)

Euroopa statistikat esitatakse selgelt ja arusaadavalt, avaldatakse sobivalt ja otsetarbekohaselt ning see on koos seda toetavate metaandmete ja juhtnööridega kättesaadav erapooletul moel.

1. Statistika ja metaandmed esitatakse ja arhiveeritakse nii, et andmeid on võimalik õigesti tõlgendada ning sisuliselt võrrelda
2. Statistika **levitamisel kasutatakse tänapäevast info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat** ning vajaduse korral traditsioonilist paber kandjat
3. Võimaluse korral tehakse **eritellimusel analüüse ja teavitatakse nendest avalikkust**

15. Kättesaadavus ja selgus (II)

4. Teaduslikel eesmärkidel võimaldatakse juurdepääsu üksikandmetele; seda juurdepääsu reguleerivad erieeskirjad või -protokollid
5. Metaandmed dokumenteeritakse vastavalt metaandmete standardsüsteemidele
6. Tarbijaid teavitatakse statistikaprotsesside metoodikast, sealhulgas administratiivandmete kasutamisest
7. Tarbijaid teavitatakse statistikaväljundite kvaliteedi vastavusest Euroopa statistika kvaliteedikriteeriumidele

Eesti välishindamisest

- Hindamismeeskond
 - Gerry O'Hanlon (Iiri statistikaameti direktor 2007–2012)
 - Katalin Szép (Ungari)
 - Jan Matejcek (Tšehhi)
 - Michail Skaliotis (Eurostati vaatleja)
- 13.–17.04.2015 toimus 18 kohtumist, millest igaüks ca 1,5 h
- Kohtuti kokku 69 inimesega, kellest 39 olid väljastpoolt SA (Eesti Pank, TAI, RMIT, ministeeriumid, meedia, teadlased, statistikanõukogu, andmeesitajad)

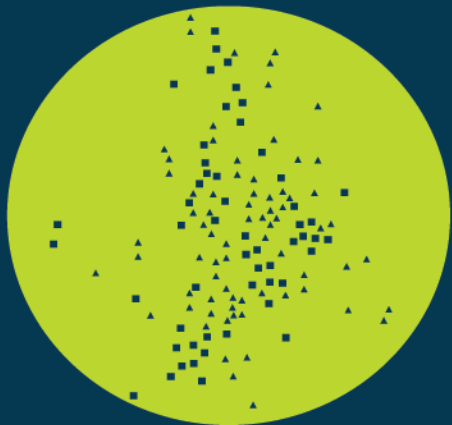
Soovitused Eestile*

1. Tagada riikliku statistika tegemiseks adekvaatsed ressursid, sh nii Euroopa statistika kui ka siseriikliku statistika jaoks
2. Tugevdada institutsioonilist keskkonda
3. Arendada edasi kvaliteediprotseduure ning teenuseid statistika tarbijatele ja andmeesitajatele

* 04.05 saabunud kinnitamata aruande põhjal

Täna tähelepanu eest!

tuulikki.sillajoe@stat.ee

objekte kokku n 129
kolmnurki n 74
nelinurki n 54
ring n 1